

Redko je postavljena v preteklost – v cesarstvo (ilustratorica je prostor dogajanja v *Pravljici o pahljači in pavu* interpretirala kot kitajski, čeprav ni definirano kot v *Kitajski karavani*) ali abstraktno kraljestvo ventilatorjev. Tretja varianta je trk med preteklostjo in sodobnostjo – kopalnica pristane v ledeni dobi zaradi nerodnosti pri pospravljanju knjig. Ko so zgodbe postavljene v brezčasne svetove, se vsebinsko najbolj približajo klasičnim pravljicam, ki so večinoma enodimenzionalne.

Svetinove pravljice se gibljejo na meji med klasično, sodobno in nesmiselno pravljico – lahko govorimo o spoju več žanrov. Če je za sodobno pravljico značilen dogajalni prostor mesto, nasprotno v Svetinovih pravljicah prostor ni točno določen, ali pa je umeščen v naravo (gozd, obmorske, obrečne in zasnežene pokrajine), redkeje v naselja (*Bršljan, Kako je gospod Hinko lovil svoj trebuh*).

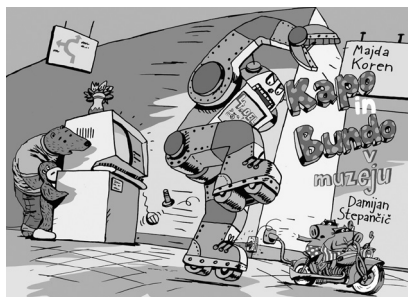
K sodobni pravljici ga pripenja izbira glavnih junakov, dvoplastnost dogajanja, sporočila. Na drugi strani prevladuje čudežno-nadnaravna komponenta, ki uresničuje želje in rešuje stiske, enoplastnost ter živalski in čarobni liki. Preseganje in spoj vidim v kršitvi logičnih obrazcev, humorju, nonsensu, vsevednem pripovedovalcu in neznačilnih koncih. *Osmo knjiga pravljic* je pomemben dosežek, saj prinaša nove poglede, kaj pomeni pravljica danes, in prijetno vzburja bralčevo domišljijo.

■ URBAN FRANK KUKEC

STRIPOVSKA EKSPLOZIJA

Majda Koren, Damijan Stepančič:
Kapo in Bundo v muzeju.

Ljubljana: KUD Sodobnost, 2024.

Kapo in Bundo v muzeju je četrta knjiga v seriji o dveh zelo priljubljenih pujsih, ki veljata za malo nerodna, prav posebna, kanček navihana, ne preveč pametna in nadvse zabavna, tokrat pa se najdeta v prostoru, ki so ga odrasli nekoč poimenovali: muzej.

Muzej? Hm. Beseda, ki bi lahko marsikaterega mladega bralca zavedla in mu sprožila misel, da je to en sam dolčas. A temu nikakor ni tako, če se v muzej skupaj s svojima že dodobra utrjenima junakoma podata pisateljica Majda Koren in ilustrator Damijan Stepančič.

Takoj na začetku je seveda treba povedati tudi, da se zgodba stripa prične, ko pujsa spustijo na prostost iz zapora, kjer sta se zaradi svojih nerodnosti in lumparij že kdaj znašla. Za slednje seveda poskrbi predvsem inšpektor Jože, ki jima je nenehno za petami, kar smo lahko izkusili v prejšnjih izdajah stripa, ki se je med mladimi bralci odlično »prijel«.

Strip je seveda v sodobnem času zelo dobrodošla literarna oblika, saj ob besedah prinaša ilustracije oz. slikovni del zgodbe, kar pritegne mnoge mlade bralce, še zlasti pa tiste, ki do daljših pripovednih besedil in branja le-teh gojijo določeno mero odpora. Pri tem

je seveda treba poudariti, da je projekt s Kapom in Bundom še toliko zahtevnejši, ker ne gre za enega avtorja, ki bi bil pisec in ilustrator hkrati, pač pa gre za dva ustvarjalca, ki sta – kot v preteklih stripih – poskrbela vsak za svoj del.

Majda seveda odlično obvlada podajanje izčiščene in jasne pripovedi – povedi so izpiljene in tenkočutno izbrane za mlajšo populacijo. Besednjak je (ponovno) sočen in zabaven, vendar humorni noti navkljub nikoli ne zdrsne v brezno izrazne prisile ali nekega mehanskega, skoraj tehnicističnega pisanja, ki bi se lahko pripetilo, ko gre za naslanjanje na pretekle stripe. Vse je namreč nekako jezikovno »zmehčano« in ravno prav »začinjeno«.

Slednje lastnosti pa lahko z gotovostjo najdemo tudi v likovnem svetu Damijana Stepančiča, ki je pujsa pobarval z intenzivno barvo, s katero je še dodatno podkrepil njuno norčavost, igrivost, a tudi radovednost, polnost življenja in stalno pripravljenost na akcijo. Taki so tudi ostali liki, ki se v stripu pojavijo, ilustrator jih vnovič domiselno poveže v dinamičen in mestoma zelo ekspresiven likovni izraz.

Se pa seveda ob serijskih izdajah določenega dela vedno postavlja vprašanje, kaj novega strip v verigi predhodnih izdaj prinaša. Je avtoričina zgodba še ohranila vitalnost in izvirnost predhodnih? Je ilustratorjev pristop ponovno svež, izviren, tak, da uspešno nagovori? In predvsem – ali sta se avtorja v stripu ponovno uspela zblížiti do te mere, da zgodba uspešno zaživi in učinkuje?

Vsekakor je obema nekoliko lažje, ker sta se lika dodobra razvijala in razvila v predhodnih treh izdajah in imata med bralci že prav fino utrjen položaj, a tudi to bi lahko bila določena past. Zato je zanimivo opraviti pogled s stališča nekoga, ki za omenjena pujsa še

ni nikoli slišal in ki ni bral še nobenega od prehodnih stripov. Ali bi tudi tak tip bralca strip ocenil pozitivno?

Kaj hitro lahko ugotovimo, da zgodba tudi tokrat teče gladko in da tudi tokrat stavi na zaplete, zasuke in mnoga hipna presenečenja. Že začetek, ko pujsa pred televizijo sedita brezbržno s hrano med parkeljci, potem ko sta prišla iz zapora, obeta. Napetost se zatem le še stopnjuje, ko na ekranu vidita in slišita, da je umrl profesor Znalič. To pa že odpira možnosti za nova odkrivanja in nova doživetja.

Seveda ne oklevata, pač pa izkoristita čas, ko so vsi drugi na pogrebu, da vdreta v stanovanje pokojnega profesorja. Pisateljica tako odlično vkomponira vse njune predhodne lastnosti, doda pa jima spet še kakšno novo. V profesorjevem stanovanju naposled na podstrešju odkrijeta super-duper žepni pomanjševalnik, ki lahko vsakogar poljubno poveča ali zmanjša, samo gumb je treba zavrteti v pravo smer.

Da se jima zdi to sijajen vlomilski izum, ni treba poudarjati, da pa ga najprej uporabita za obisk muzeja, pa nekoliko preseneča. No, niti ne, če pomislimo, da sta v oddaji o muzejih dobila idejo, da se polastita zlata, si ogledata skrivnostne mumije in si nakradeta še kake druge muzejske dragocenosti.

A nerodna in nepremišljena, kot sta, namesto med mumije in zaklade zaide ta v računalniški muzej, kjer razočarano opazujeta kupe starih računalnikov in igrice ter drugih predmetov, povezanih z računalniki.

In tu se prične zgodba šele dobro zapletati, vanjo pa vstopajo sami zanimivi liki. Najprej sta to medo in pingvin – oba varnostnika računalnikov v muzeju. Vsak od njiju je oblikovan ravno dovolj »plastično«, da učinkujeta na bralca, seveda skozi poudarjeno humorno noto.

Ko pa se pujša pomanjšata do te mere, da lahko vstopita v sam računalnik, pa postanejo situacije še toliko bolj zanimive. Pot jima prekrizajo roboti (npr. posrečeno zastavljen plešoč robot Lojze) in računalniška hrošča (peka računalniških palačink), ki jih pisateljica spretno pooseblja in postavlja v zgodbo, ilustrator pa ponovno odlično nadgradi z ilustracijo, ki tudi sama zase pripoveduje: suvereno, šaljivo, poučno, zabavno.

Da sta beseda in ilustracija, kakor se za strip spodobi, lepo poenoteni, pokažejo tudi tista mesta, kjer beseda ponikne ali obratno, mesta, kjer beseda nekoliko izstopa. Določene sekvence v stripu so namreč take, da je bolj v ospredju beseda, na drugi strani so take, ki so zgolj likovne, besed pa je ob tem minimalno ali pa jih sploh ni. Seveda je to odlika kvalitetnega stripa, saj slikovni del nagovarja sam zase, besedni pa prav tako. Združena skupaj pa oblikujeta pravo stripovsko »eksplozijo«, ki vznemirja mnoge čute mladih zvedavih bralcev.

Na koncu lahko brez dvoma ugotovimo, da je tudi četrti del v sicer zelo izvirni in zabavni seriji stripov nadvse imeniten, ravno dovolj navezan na svoje predhodnike in ravno v pravnji meri samostojen in edinstven. Vsekakor pa je zastavljen, kot da pisateljsko-ilustratorski tandem še ni rekel zadnje, saj je vse ravno dovolj odprto in nedorečeno, da se lahko dogodivščine iskrih pujsov še nadaljujejo. Bralci bomo tega gotovo veselili!

■ DAVID BEDRAČ

VELIČASTNIH 30

Izbrane slovenske knjižne ilustracije.

Ljubljana: Mladinska knjiga, 2024

Monografija *Veličastnih 30* je lep projekt Mladinske knjige, ki je bil zamišljen, da bi z njim širili zavedanje o pomenu slovenske ilustracije. Mišljen je bil tudi kot napoved letošnjega praznovanja založbe in osemdesetletnice izhajanja revije *Ciciban*. Monografija je izšla v omejenem številu dvesto oštevilčenih izvodov, v kompletu so poleg posameznih reprodukcij in kataloga še listina o lastništvu mape, potrdila o lastništvu za vsako ilustracijo posebej s ključnimi podatki o ilustraciji ter pet darilnih map za ilustracije. Cena kompleta je 990 evrov. Čeprav naj bi bil osnovni pomen ilustracij v slikanicah prvo srečanja otroka s podobo, pa izbrane ilustracije, ki so v osnovi nastajale v slikanicah zanje, v tej monografiji niso namenjene listanju otroških rok.

V monografiji je trideset reprodukcij ilustracij, ki jih je ustvarilo trideset slovenskih predstavnikov te likovne zvrsti. To so Suzi Bricelj, Zvonko Čoh, Daniel Demšar, Bojana Dimitrovski, Tina Dobrajc, Jure Engelsberger, Tomaž Lavrič, Jelka Godec Schmidt, Ančka Gošnik Godec, Marjanca Jemec Božič, Maja Kastelic, Anka Kočevar, Maša Kozjek, Polona Lovšin, Marjan Manček, Eva Mlinar, Silvan Omerzu, Lila Prap, Jelka Reichman, Matjaž